

74,1 %, 67,5 % en 61,7 %). In Mechelen is dan weer het percentage uithandengevingen relatief hoog (15,4 %).

- (9) **Doorverwijzing naar het parket:** Bij de 'gewone' bemiddelingen, dat wil zeggen niet de 45-dagenregelingen, wordt de helft van het aantal verzoeken doorgestuurd naar het parket (51,4 %). Het schrijven aan de procureur des Konings bevat bij alle BMC's een weergave van de POS, een motivatie voor de doorverwijzing en hieraan gekoppeld een suggestie of advies voor de verdere hulpverlening. De uitgebreidheid van deze informatie verschilt aanzienlijk per BMC. Het verslag van het CBJ, evenals dat van andere hulpverleners, wordt meestal niet meegestuurd naar het parket. De betrokkenen wijzen er in dit verband op dat ook de decreten geen duidelijkheid scheppen over wat wel en wat niet aan informatie mag worden doorgestuurd naar het parket.
- (10) **Samenwerking vanuit de BMC's:** De CBJ's, de parketten en jeugdrechtbanken vormen vaste partners van de BMC's. De mate en wijze waarop de contacten worden onderhouden, verschillen lokaal echter nogal. De helft van de BMC's heeft jaarlijks een structureel overleg met de andere directe partners. De andere helft richt zelden en louter op ad-hocbasis een overlegmoment in. Wel geven de meeste BMC's aan dat er de afgelopen tien jaar diverse werkafspraken met de partners zijn gemaakt en dat het wederzijds vertrouwen tussen de BMC's en de CBJ's aanzienlijk is toegenomen. Hetgeen niet wegneemt dat er op enkele plaatsen nog altijd een gespannen sfeer tussen de partners heerst.

BESLUIT NA TIEN JAAR BEMIDDELEN

Het onderzoek heeft laten zien dat de BMC's een essentiële schakel vormen tussen de vrijwillige en de gedwongen hulpverlening en dus voor heel wat minderjarigen in een POS voorkomen dat er gerechtelijk wordt tussengekomen. Gedurende de afgelopen tien jaar is het aantal bemiddelingsverzoeken vervijfvoudigd, te weten van 266 verzoeken in 1991 tot 1 393 verzoeken in 2000. De concrete werking van de BMC's heeft duidelijk vorm gekregen, de betrokkenen hebben een eigen visie ontwikkeld op bemiddeling als methodiek, de bemiddelingspraktijk en de samenwerking met de partners. Een niet zo evidente vaststelling als we ons realiseren dat het hier een vrijwillig engagement van de bemiddelaars betreft. Alleen de secretarissen van de BMC's zijn betaalde krachten.

Het onderzoek heeft ook aangetoond dat niet op alle vlakken de visies en praktijken in dezelfde richting zijn geëvolueerd. Er doen zich ten aanzien van diverse werkingsaspecten zelfs grote verschillen voor. Een strikt keurslijf lijkt niet wenselijk voor de BMC's. Wel zou het aangewezen zijn dat het hoofdbestuur, en met name de contactambtenaar voor de BMC's, het initiatief neemt om de knelpunten en de (te) grote verschillen in de praktijk van de BMC's aan te duiden en daaromtrent discussie en verandering op gang te brengen. De overige partners, dat wil zeggen de betrokken relevante administratieve diensten, CBJ's, parketten en jeugdrechtbanken, mogen niet afwachtend toekijken. Ook zij zullen zich actief moeten engageren om een gezamenlijke visie op bemiddeling te onderbouwen en te dragen en de werking van de BMC's te optimaliseren en te stroomlijnen. Een dergelijk proces kan slechts worden waargemaakt binnen een gezamenlijk engagement.

Ingrid VAN WELZENIS, Dries VERDONCK

Voorstelling van de V.Z.W. Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg

De V.Z.W. Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg werd opgericht in 1999 door een 60-tal individuen en organisaties van binnen en buiten de Bijzondere Jeugdzorg. De vereniging opteert voor een brede en open dialoog en is prioritair gericht op de uitbouw van een steunpunt voor inhoudelijke en methodische ontwikkeling binnen de bijzondere jeugdzorg.⁴

Na een intensieve onderhandelingsfase, over twee legislaturen heen, ondertekende de vereniging een overeenkomst tot subsidiëring van een experiment met de Vlaamse Gemeenschap. Sinds juni 2001 krijgt de V.Z.W. Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg subsidies vanwege de Vlaamse Gemeenschap voor de ondersteuning van twee thema's. Enerzijds betreft het de implementatie van de kinderrechten in de Bijzondere Jeugdbijstand; anderzijds betreft het de thematische ondersteuning van de herstelgerichte afhandeling van jeugddelinquentie. Om deze opdrachten uit te voeren werden zeven mensen aangeworven (een algemene coördinator, een medewerker implementatie kinderrechten, vier medewerkers voor de herstelgerichte afhandelingen en een administratief bediende).

4. Conform de Resolutie nr. 17 van het Vlaams Parlement bij de Maatschappelijke Beleidsnota Bijzondere Jeugdzorg van 31 maart 1999.

De ondertekende overeenkomst geldt voor 1 jaar (van juni 2001 tot en met mei 2002), na evaluatie kan het experiment met een jaar verlengd worden.

1. IMPLEMENTATIE RECHTEN VAN HET KIND

Met betrekking tot deze pijler stipuleert de overeenkomst twee algemene doelstellingen, met name: (1) de toepassing van de kinderrechten in de voorzieningen stimuleren en (2) de verdere visieontwikkeling en actualisering ondersteunen.

In een oriënterende fase werd in een werkgroep nagedacht hoe deze ruime implementatieopdracht verder geoperationaliseerd kan worden en hoe op basis daarvan een stuurgroep kon samengesteld worden. Er werd geopteerd om eerst bij de voorzieningen te peilen naar hun behoeften aan ondersteuning op het vlak van de concretisering van de kinderrechten. Uit de antwoorden die begin december 2001 binnengekomen zijn, blijkt dat de behoeften zich situeren op verschillende domeinen en soms zeer specifiek bepaalde knelpunten en spanningsvelden vermelden. Hoewel binnen de bijzondere jeugdbijstand de toepassing van de kinderrechten al een hele weg heeft afgelegd, signaleert het praktijkveld nog steeds heel wat essentiële moeilijkheden en knelpunten. De voorzieningen wensen enerzijds informatie, adviezen, richtlijnen en procedures met betrekking tot het recht op informatie, het recht op inspraak en participatie, het recht op privacy en het recht op klagen; anderzijds is er de vraag naar overleg, interventie, vorming en methodiekontwikkeling.

In januari 2002 werd een stuurgroep geïnstalleerd die samen met de medewerkster de ondersteuningsopdracht, mede vanuit deze behoefteanalyse, vertaalde in een haalbare en zinvolle werkplanning. Uitgangspunt is het ontwikkelen van een faciliterend en motiverend aanbod, dat de voorzieningen ondersteunt in hun eigen denken en werkproces. Kinderrechten verwijzen niet zomaar naar enkele formele regels maar vragen een permanent engagement, een gedragen visie en een basishouding zowel ten aanzien van het globale voorzieningenbeleid, de verwijzers en de hulpverleners/opvoeders.

De ondersteuning bij de toepassing van de kinderrechten sluit zich aan bij de processen die zich momenteel ontwikkelen in de sector. Concreet worden er vanuit de ondersteuningsstructuur verbanden uitgetekend tussen de sectorspecifieke minimale kwaliteitseisen en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Verder zal in samenwerking met een aantal vertegenwoordigers uit voorzieningen gewerkt

worden aan een werkboek voor procesbegeleiding. Dit werkboek zal bestaan uit een bundeling van theoretische en wettelijke informatie rond de rechten van het kind enerzijds en mogelijke procedures, werkvormen en 'good practices' anderzijds. Dit werkboek zal alvorens het in een eindversie aan de sector wordt aangeboden, uitgetest en geëvalueerd worden bij een aantal voorzieningen.

De ondersteuningsstructuur wenst zich ten slotte ook te profileren als een aanspreekpunt voor vragen met betrekking tot het implementeren van kinderrechten via telefonische en schriftelijke dienstverlening.

2. ONDERSTEUNING VAN DE HERSTELGERICHTE INITIATIEVEN

In de overeenkomst van de V.Z.W. met de Vlaamse Gemeenschap kunnen we het volgende lezen met betrekking tot de doelstellingen van deze pijler:

- visieontwikkeling op het domein van de herstelgerichte afhandeling van jeugddelinquentie richten naar éénvoudigheid voor alle betrokken actoren;
- de verdere ontwikkeling van de verschillende herstelgerichte afhandelingsvormen;
- de kwaliteit van de methodieken binnen het concept herstelgerichte afhandeling verbeteren;
- de herstelgerichtheid van de afhandeling van jeugddelinquentie vergroten.

Het vierkoppige team herstelgerichte afhandelingen staat in voor de ondersteuning van drie afhandelingsvormen: herstelbemiddeling, gemeenschapsdiensten en leerprojecten.

Het team onderhoudt contacten met de diverse projecten actief in deze sector en organiseert gestructureerd overleg. De directe doelgroep zijn immers alle via de bijzondere jeugdbijstand gesubsidieerde diensten en professionals op het terrein van de herstelgerichte afhandeling van jeugddelinquentie.

Op basis van een uitgebreide kennismaking met de projecten, waarin verwachtingen van het veld beluisterd werden, formuleert het team een concreet aanbod van ondersteuning.

De ondersteuning neemt diverse vormen aan. Zo worden vele lokale vergaderingen met betrekking tot de drie afhandelingsvormen opgevolgd. Op deze manier houdt men voeling met de specifieke plaatselijke kenmerken. Bovendien kan het team op basis van deze informatie zaken meer centraal aanpakken (artikels schrijven, vormingen opzetten, enz.). Momenteel bestaat er reeds een aanbod aan vorming (themadagen en

intervisiemomenten) voor de praktijkwerkers. Ook wordt er een introductie cursus, specifiek voor herstelbemiddeling, aangeboden. Daarnaast brengt het team de mensen regelmatig samen in werkgroepen. Daarin worden bepaalde items gedurende een bepaalde periode meer in de diepte uitgewerkt.

Naast het eerder procesmatig begeleiden van de veldwerkers worden er regelmatig voordrachten gegeven en artikels geschreven. Met deze laatste twee initiatieven wordt een ruimere sensibilisering van het herstelrechtelijk ideeëngoed beoogd.

Het herstelrecht is de rode draad in het verhaal. Het team herstelgerichte afhandelingen benadert het veld vanuit deze visie en daar waar nodig tracht men méér aandacht te ontwikkelen voor de herstelidee. Niet het delict op zich staat centraal maar wel de gevolgen ervan. Dader en slachtoffer worden als eerste betrokkenen maximaal aangesproken om toekomstgericht te zoeken naar een vorm van herstel of een oplossing voor de gevolgen van het delict.

In de projecten 'gemeenschapsdienst' en in de 'leerprojecten' is er meestal geen sprake van een rechtstreekse uitwisseling van informatie tussen dader en slachtoffer en staat men voor de uitdaging hoe men deze projecten méér herstelgericht kan maken.

De vereniging stelt ook een tijdelijke steunpunt ter beschikking voor alle diensten en individuele professionelen, betrokken bij de herstelgerichte afhandelingen van jeugd delinquentie. In die zin beperkt de werking zich niet tot de ondersteuning van de drie afhandelingsvormen. De vereniging heeft eveneens oog voor de nodige afstemming met andere vormen, met name voor het experiment Hergo en Slachtoffer in Beeld voor minderjarigen. Daarnaast streeft ze naar overleg en samenspraak, en dit niet alleen binnen de sector, maar ook tussen de sectoren en zelfs over de bevoegdheden van justitie en welzijn heen.

Kortom, zowel visie- als methodiekontwikkeling voor de verschillende afhandelingsvormen staan op de werkagenda. Coördinatie, afstemming en veralgemeenbaarheid zijn sleutelbegrippen voor het geheel. Het brede concept waarbinnen dit alles dient te gebeuren is het herstelrecht ('restorative justice'). De vereniging heeft hierbij als finale bedoeling bij te dragen tot een meer welzijnsgerichte benadering van criminaliteit en onveiligheid in het algemeen.

De medewerker implementatie kinderrechten is te bereiken in de Cellebroersstraat 16, 1000 Brussel, tel.: 02-513 15 10, fax: 02-513 98 28 en per e-mail: osbj@skynet.be

Het team herstelgerichte afhandelingen is te bereiken in de Ravenstraat 98 te Leuven, tel.: 016-58 36 25 (e-mail: osbj.herstel@chello.be)

Mia CLAES

In naam van de veiligheid: de installatie van een jeugdgevangenis

EEN KRITISCHE REFLECTIE OVER DE RECENTE GEBEURTENISSEN IN DE JEUGDBIJSTAND

De situatie in de jeugdbijstand stond reeds lange tijd op springen. In januari 2002 is de bom gebarsten. De jeugdrechters hebben bij gebrek aan plaatsingsmogelijkheden jonge minderjarige delinquenten – zoals de pers deze jongeren graag benoemt – vrijgelaten. Een minderjarige drugdealer en een jongere beschuldigd van moordpoging, werden op vrije voeten gesteld totdat er een mogelijkheid tot plaatsing was.

Op 1 januari 2002 werd artikel 53 van de Wet op de jeugdbescherming afgeschaft. Dit artikel gaf aan de jeugdmagistraten de mogelijkheid om minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit pleegden bij voorlopige maatregel *1 dag tot maximaal 15 dagen op te sluiten in een Huis van Arrest* als alle andere plaatsingsmogelijkheden uitgeput waren.

De afschaffing van dit artikel heeft een permanent acute situatie scherp naar voren gebracht. Al jaren melden jeugdrechters, Comités Bijzondere Jeugdzorg en consultants van de Sociale Diensten bij de Vlaamse Gemeenschap dat er een schrijnend tekort is aan mogelijkheden tot opvang en begeleiding van jongeren in een problematische opvoedingssituatie en jongeren die als misdrijf omschreven feiten pleegden. Een voorzitter van een comité drukte het als volgt uit: *"Wij kunnen geen beleid meer voeren, we nemen wat er vrij is. Als we b.v. voor een jongere een bepaalde residentiële plaatsing vragen dicht bij huis, en deze is niet voorhanden, moeten we wel tevreden zijn met een plaatsing in een residentieel centrum dat soms veel verderaf ligt."*

Al jaren signaleren de voorzieningen dat ze overvol en overvraagd zijn. Wachtlijsten van vijf tot zes maanden bij thuisbegeleidingsdiensten zijn geen uitzondering meer. Residentiële voorzieningen kunnen ongeveer één derde van de jongeren opnemen voor wie plaatsing wordt gevraagd. Er ontwikkelt zich een maatschappelijk probleem waarmee we ons in de toekomst zeer ernstig zullen moeten inlaten. Als we dit niet doen zal het als een boemerang het gelaat van